

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

14. oktober - 21. søndag i treenighetstiden

Prekentekest: Luk 16,19-31

Lesetekst I: 5 Mos 15,7-8; 10-11

Lesetekst II: 1 Joh 3,16-18

DEN RIKE OG DEN FATTIGE

Hvordan evigheten blir, avgjøres nå

Vi er midt i rekken av lignelser i Lukas-evangeliet, og møter nok en lignelse som Lukas er alene om å gjengi. Budskapet er sterkt og radikalt. I avsnittet foran (v 14 – 18) omtales fariseerne som pengekjære, og de taler hånsord mot Jesus (v 14). Ofte ser vi at lignelsen om den rike mann og Lasarus tolkes som uttrykk for en «lidelsens likevektslov»: vår skjebne etter døden bringer balanse i forhold til den urett som finnes i denne verden. Lasarus ble frelst fordi han var fattig, den rike mann gikk fortapt fordi han var rik – og ubarmhjertig. I våre øyne ville det ikke være noen stor urettferdighet i dette. Men leser vi lignelsen slik, legger vi noe inn som ikke står.

At det går an å forspille sitt liv og gå fortapt, det lar Jesus oss få vite gjennom det han forteller fariseerne. Lignelsens andre hovedsak er å understreke at hva som skjer *etter* døden, avgjøres *før* døden. Og det avgjøres i møte med forkynnelsen av Guds ord. Det er slett ikke umulig å holde fram evangeliet med utgangspunkt i denne lignelsen. Men den rike mannen gikk altså ikke fortapt på grunn av sin rikdom, like lite som Lasarus ble frelst ved sin fattigdom.

Den store kontrasten

At Jesus utfordret de rike, taler Lukas tydeligst om av evangelistene (6,20.24; 10,25-37). De rikes store risiko er å sette sin lit til rikdommen i stedet for til Gud. Lignelsens rikmann yndet å kle seg i klær av de dyreste stoffer. Purpur ble importert fra Fønikia og fint lin fra Egypt. I matveien ble heller intet spart.

Kontrasten er stor til Lasarus. Han er i Jesu lignelser den eneste person som navngis. Navnet er avledet av det hebraiske *Elasar* (2 Mos 6,23), som betyr *Gud har hjulpet*. Det er neppe tilfeldig valgt, for Lasarus opplever ingen hjelp fra mennesker. Han må sette sin lit til Guds hjelp. Sårene ble ikke bedre ved at hundene, foraktede og urene dyr, slikket dem. Men i døden bæres han av engler til Abrahams favn, han som er Israels stamfar. Det greske uttrykket *kolpos* (skjød, favn, fang) brukes også i Joh 13,23 og betegner æresplassen ved bordet, ved vertens høyre side.

Hvor Abraham og Lasarus befinner seg, får vi først indirekte beskjed om når den rike også dør. Vi må tro han fikk en begravelse som svarte til hans stand og status. Men det hindrer ikke at han er i pine når han slår øynene opp i dødsriket.

Her brukes *Hades* (gresk: dødsriket), ikke *Gehenna* (helvetet). I GT er dødsriket (hebraisk: *Sjeol*) alle dødes oppholdssted. I denne lignelsen betegner det mellomtilstanden før den endelige dom (brødrene lever fremdeles, v 27). Men allerede i dødsriket er dommens

endelige skille foregrepet. Jesus taler her ut fra samtidens forestillinger, i forkant av hva Det nye testamentet senere taler om død, dom, oppstandelse og evig liv. Avgjørende er – som allerede sagt – at det som skjer etter døden, avgjøres før døden.

Ingen angrefrist

Noen angrefrist etter døden, er det ikke. Det får den rike mann erfare, når han ber Abraham om en barmhjertighetshandling i sin pine. Det er ingen bro over kløften mellom håpets og håpløshetens tilstand i dødsriket. Abrahams svar gir ikke grunnlag for å si at han er der hvor han er fordi han fikk sine goder mens han levde, like lite som at Lasarus får igjen for det onde han led.

Heller ikke på sin neste bønn får mannen det svar han ønsker. Vi får sympati for hans omsorg for sine egne og nærmeste. Men responsen på Abrahams svar viser at hans brødre ikke var blant dem som lyttet til Guds ord, slik det ble lest og utlagt fra Loven og Profetene. Indirekte får vi nok her også forklaringen på hvorfor den rike mann selv endte som han gjorde. Han hadde ikke lyttet og tatt til seg Guds tale slik den lød i gudstjenestens lesning og undervisning. Hadde han gjort det, ville ikke Lasarus blitt liggende sulten og sår uten for porten hans. Rikmannen vet at hans brødre neppe ville gi mer akt på Guds ord enn hva han selv hadde gjort. Men et under, det ville nok sette dem i bevegelse. I alle fall dersom noen stod opp fra de døde!

Abraham svarer nei nok en gang. Han avviser ikke oppstandelse fra de døde. Det er lov å tenke at det her ligger en henvisning til Jesu egen oppstandelse og hans dødesoppvekkelser (også blant dem en Lasarus! Joh 11). Men det som avvises, er å stille opp med et under for dem som ikke vil lytte til Skriftens ord og omvende seg. I den kristne kirke er det forkynnelsen av Guds ord og evangeliet som er det egentlige oppdraget. Så vil Herren – når *Han* vil – la undere og tegn følge (Apg 14,3; Mk 16,20).

Evangeliet

I dette ligger evangeliet i Jesu lignelse: Det ligger frelse og håp i å lytte til Moses og profetene. Hadde den rike mannen lyttet og tatt i mot det han hørte, ville livet hans vært annerledes. Da hadde hans livsforankring ikke ligget i hans rikdom, men i tilliten til Guds omsorg og frelse. Og han ville ikke oversett Lasarus utenfor porten.

Fariseerne er trolig primærmålgruppe for lignelsen Jesus forteller. De må forstå at i møte med Jesus møter de ham som de hellige skriftene vitner om (se Joh 5,39; 5,46). Og Jesu disipler kalles til å tale frimodig om ham som døde for å sone vår skyld og oppstod for å gi oss evig liv. Den kristne menighet møter både den rike mann og Lasarus – i ulike utgaver. I møte med dem begge er det vårt oppdrag å dele evangeliet og tjene slik Jesus viste oss ved sitt forbilde. Dette er en tjeneste med evigheten som horisont. Der er det ikke bare Abraham, men Jesus selv som venter!

Svein Granerud

Leder i DNI's landsstyre. Seniorrådgiver i Normisjon. Styreleder i Menneskeverd og i Frimodig kirke.

Svein.Granerud@normisjon.no